

Prevođenje kulturno- specifičnih sadržaja

Prof. dr Ana Sentov
Fakultet za pravne i poslovne
studije dr Lazar Vrkatić
Novi Sad

Šta znače navedeni izrazi?

- ▶ Izgleda da je njegov bivši kolega „kupio ono što je Putin prodavao, udicu, konopac i potop“.
- ▶ „Lutkar iz Beograda“
- ▶ Beograd je dugo pokušavao da **hoda po konopcu** između svojih istorijskih veza sa Rusijom i potencijalne budućnosti jače evropske integracije

Uvod

- Jedan od ciljeva učenja na filološkim naukama, osim jezičke, jeste i interkulturalna kompetencija
- Studenti filoloških nauka imaju u okviru kurikuluma različite vrste prevođenja kao obavezne ili izborne predmete
- U okviru ovih predmeta najčešće se izučavaju i kulturno-specifični sadržaji (*culture-specific content*) u određenom jeziku
- Interkulturalna komunikacija i prevođenje – kako se kulturološke razlike odražavaju u jeziku

-
- ▶ Pre predmeta *Interkulturalna komunikacija i prevođenje* – tri predmeta koja su se bavila teorijama i tehnikama prevođenja
 - ▶ Osnovna znanja o metodama i tehnikama prevođenja
 - ▶ Engleski kao prvi strani jezik u osnovnom i srednjem obrazovanju
 - ▶ Preko udžbenika najviše izloženi britanskoj kulturi

Istraživanj e

Rezultati mini-istraživanja sprovedenog sa studentima IV godine generacije 2021/22

Koje prevodilačke metode su koristili za prevod CSIs iz britanske kulture?

Koliko su prevodi bili uspešni?

Šta su uzroci grešaka u prevodu?

Uzorak i metodologi ja

- ▶ 45 prevoda studenata IV godine engleskog jezika
- ▶ 95,5% studenata maternji jezik srpski, 4,5 % drugi jezik srpski
- ▶ Nivo znanja engleskog jezika od srednjeg (B1) do naprednog (C1)
- ▶ Prevodi: odlomci književnih tekstova sa ukupno 20 kulturno-specifičnih pojmova (CSIs)
- ▶ U ovom istraživanju fokus je na 9 CSIs vezanih isključivo za britansku kulturu

Prevod je bio deo završnog ispita

Studenti su mogli da koriste štampane/digitalne rečnike i da guglaju CSIs.

Rezultati (u formi prevoda na srpski)

1. Svrstani u kategorije prema upotrebljenim prevodilačkim tehnikama (prema taksonomiji Dejvisove (Davies, 2014))
2. Analizirani i obrazloženi

CSIs

- ▶ T1. H. Fielding, *Bridget Jones's Diary* (1996) – Dnevnik Bridžet Džouns. Roman napisan u formi dnevnika, pripovedanje u prvom licu, neformalni jezik. 5 CSIs
- ▶ VE Day celebrations (1)
- ▶ get a lovely party together for Bank Holiday Monday (2)
- ▶ The presence of Union Jacks (3) meant we were expecting skinheads (4)

- ▶ T2. John Fowles, “The Enigma” (1974). Pripovetka, formalni jezik, pripovedanje u trećem licu. 5 CSIs
- ▶ the successful City man (1) who is also a country land-owner and (in all but name) village squire (2)
- ▶ no accomplice among those who had formerly known the MP (3) suggested himself or herself
- ▶ connoisseurs of the inexplicable likened the whole business to that of the Marie Celeste. (4)
- ▶ On Fleet Street (5) Fielding was tacitly declared 'dead'

Taksonomija a prevodilačkih ih tehnika

- ▶ Dejvisova (2014) navodi 7 tehnika prevođenja CSIs:
- ▶ **Očuvanje i doslovno prevođenje (Preservation + Literal translation)** (zadržavanje referenta iz izvorne kulture ili doslovno prevođenje, bez dodatnih objašnjenja)
- ▶ **Dodavanje (Addition)** (CSIs uz dodatno objašnjenje u vidu parafraze, napomene, fusnote)
- ▶ **Izostavljanje (Omission)**
- ▶ **Globalizacija (Globalization)** (upotreba neutralnijeg ili opštijeg termina)
- ▶ **Lokalizacija (Localization)** (upotreba kulturološkog ekvivalenta u ciljnom jeziku/kulturi)
- ▶ **Transformacija (Transformation)** (izmena CSIs više nego prilikom globalizacije ili lokalizacije)
- ▶ **Kreacija (Creation)** (stvaranje CSIs koje nisu postojali u izvornom tekstu)

Diskusija

U oba teksta vrlo su prisutne kulturološke reference, radnja se dešava u urbanom okruženju London iz devedesetih (*Bridget Jones's Diary*), odnosno sedamdesetih godina prošlog veka ("The Enigma")

Studenti su očekivano uspješnije preveli T1 koji je savremeniji i neformalniji, sa manje CSIs

Svi studenti su preveli T1 u celini, a 2/3 studenata je uspeo da prevede T2 u celini

Diskusija – T1

- ▶ *VE Day* – „Dan pobjede (u Evropi)“ – Most students (82%) used Preservation = Localization (the equivalent CSI in the target culture)
- ▶ *Bank Holiday Monday* – Most students (44%) used Globalization – „državni praznik“, „praznik“, „neradni ponedjeljak zbog državnog praznika“ (i.e. national holiday)

Some were misled by the phrase *Bank Holiday*, and used Preservation/literal translation „praznik banaka“, „državni praznik Bank Holiday Monday“ or even creation „Nacionalni Dan Banke“ – 36% mistranslations

Diskusija – T1

- ▶ *Union Jacks* – most students (62%) used Globalization „zastava Velike Britanije“, „britanska zastava“, etc., but some were clearly unfamiliar with the term and interpreted it as referring to people – „patriote“
- ▶ *Skinheads* – most (78%) used Preservation „skinhedi“, „skinhedsi“, but there were some unexpected uses of Transformation and/or Creation, such as „siledžije“ (bullies, hooligans), „desničari“ (right-wing groups – related, but not accurate)

Diskusija – T2

- ▶ *the successful City man* – Transformation („uspešan gradski čovek“) – 46%; Globalization („uspešni poslovni čovek“) – 33%; 8% * „uspešni Siti čovek“; 8% „uspešan čovek iz Sitija“
- ▶ *village squire* – Globalization (29%) „vlasnik imanja na selu“, „veleposednik“, „glavni čovek u selu“; the rest are mistranslations due to literal translation („seoski plemić“, „seoski vitez“, „seoski štitonoša“)

Diskusija – T2

- ▶ *no accomplice among those who had formerly known the MP (4) suggested himself or herself* – surprisingly, only 31% students correctly used „poslanik“ (Localization), most used Preservation („član parlamenta“)
- ▶ *connoisseurs of the inexplicable likened the whole business to that of the Marie Celeste* – Addition (29%); Preservation (20%), but without additional explanation
- ▶ *On Fleet Street (6) Fielding was tacitly declared 'dead'* – 42% students used Globalization („britanska štampa“, „novinske kuće“), but the same number used Preservation, or added an explanatory footnote

Zaključci...

Studentima je T2 bio mnogo teži od T1

Generalno, studenti su najviše koristili **Preservation, Globalization, Localization**

Uglavnom su koristili ispravne tehnike, što govori o adekvatnom poznavanju tehnika i dovoljnom nivou osetljivosti za kulturološke razlike u jeziku

Podsticati studente da dalje unapređuju svoje znanje izvorne/ciljne kulture čitanjem na srpskom/engleskom jeziku

Važnost kulturoloških kao i jezičkih kompetencija u prevođenju

Važnost kulturološkog konteksta

Literatura

- ▶ Baker, M. (1992) *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London and New York: Routledge.
- ▶ Davies, Eirlys E. (2003) A Goblin or a Dirty Nose?, *The Translator*, 9:1, 65–100, DOI:10.1080/13556509.2003.10799146
- ▶ Fernandez Guerra, A. (2012) Translating Culture: Problems, Strategies, and Practical Realities. In: [sic] – a journal of literature, culture and literary translation. No. 1 – Year 3 12/2012 – LT.1 ISSN 1847–7755; doi: 10.15291/sic/1.3.lt.1. 1–27
- ▶ Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. New York and London: Prentice– Hall.
- ▶ Nord, C. (1997). *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Manchester: St. Jerome.
- ▶ Novakov, P. (2016). Kulturološki elementi u prevodu: suočavanje sa drugima. In: *CIVITAS*, 6 (2), 108–120
- ▶ Prčić, T. (2011). *Engleski u srpskom*. Novi Sad: Filozofski fakultet

Hvala na pažnji!
